

TRADICIJA KOJA SE NASTAVLJA

(*Hrvatski kajkavski kolendar 2016.*, gl. urednik Stjepan Hranjec, Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu, Čakovec, 2016., 392 str.)

I 24. godinu zaredom Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu publicirao je godišnjak *Hrvatski kajkavski kolendar* – zbornik tematski raznovrsnih stručnih tekstova, ali i kraćih književnih radova napisanih kajkavštinom. Svojom strukturom podsjeća on na nekoć vrlo popularne (kajkavske) pučke kalendare namijenjene široj publici, koji su jednom godišnje donosili mnoštvo zabavnih i korisnih sadržaja, služeći čitatelju istodobno kao razbibriga i kao izvor korisnih, praktično primjenjivih znanja i spoznaja. Da je s oživljenom formom oživio i čitateljski interes potvrdit će i glavni urednik, Stjepan Hranjec, podsjetivši u predgovoru ovogodišnjega izdanja kako se prethodnih godina “skorom čela naklada *Kolendara* sprodala” (str. 5). Iz toga je razloga i izdanje za 2016. godinu otisnuto u, za današnje prilike, gotovo nevjerojatnih 2000 primjeraka, a zanimljivost i šarolikost u njemu zastupljenih sadržaja jamči kako će se najveći dio te naklade naći u rukama stalnih, pa i mnogih novih čitatelja.

Za razliku od nekadašnjih pučkih kalendara, u kojima se – u skladu s onodobnim svjetonazorom i društvenim prilikama – znatan prostor posvećivao kojekakvim praznovjermima, meteorološkim i astrološkim predviđanjima, tumačenjima snova, poljoprivrednim i kulinarskim savjetima, “tajnama” narodne medicine i sl., u *Hrvatskom kajkavskom kolendaru* njeguje se isključivo znanstveni pristup konkretnim i provjerenim činjenicama, a i pridodani literarni radovi svojom umjetničkom

vrijednošću uvelike nadmašuju pučkoknjiževna ostvarenja kakva su još prije pola stoljeća bila česta u publikacijama ovakvoga tipa. Kao i prethodnih godina, u ovogodišnjem se *Kolendaru* na gotovo četiri stotine stranica donosi niz tekstova tematski grupiranih u deset odjeljaka: tema godišnjaka, obljetnice, povijesne teme, ljudske sudbine i događaji, prirodoslovne teme, folklorističke teme, putopisni zapisi (“putositnice”), prikazi i osvrti, sjećanja te književni prilozi (beletristika). Njihovi su autori redom neki od naših najistaknutijih filologa, povjesničara, geografa i književnika (Lidija Bajuk, Stjepan Damjanović, Dragutin Feletar, Stjepan Hranjec, Ivica Jembrih-Cobovički i dr.), što je i više nego uvjerljiv dokaz visokih uredničkih kriterija i kvalitete koju *Kolendaru* osigurava inzistiranje na stručnosti u obradi pojedinih tema.

Središnja je tema *Kolendara* za tekuću godinu 450. obljetnica glasovite Bitke pod Sigetom, u kojoj se u ljeto 1566. snažnoj osmanlijskoj vojsci pod vodstvom sultana Sulejmana Veličanstvenog kod mađarske utvrde Siget (Szigetvár) odvažno suprotstavila brojčano daleko inferiornija hrvatsko-ugarska vojska kojom je zapovijedao ban Nikola Šubić Zrinski. Tijek opsade i pada Sigeta u svome je članku *Sigetska epopeja Nikole IV. Šubića Zrinskog* opisao Dragutin Feletar, posebno ističući junački otpor sigetskih branitelja, koji su punih mjesec dana odolijevali žestokim napadima Osmanlija i pritom im nanijeli gubitke zbog kojih su bili

prisiljeni privremeno obustaviti svoj pohod na Beč i vratiti se u Carigrad. Herojska smrt bana Zrinskog pod zidinama Sigeta ubrzo je postala i inspiracijom brojnih naših književnih djela, podjednako usmenih i pisanih (Črnkovo *Posjedanje i osvojenje Sigeta*, Karnarutićevo *Vazetje Sigeta grada*, Vitezovićevo *Odiljenje sigetsko* i dr.), a na njih se u tekstu *Sigetsko "odiljenje" kao književna tema* detaljnije osvrnuo Stjepan Hranjec. U povodu 450. godišnjice pogibije Nikole IV. Šubića Zrinskog Dragutin Feletar priredio je i vrlo koristan shematski prikaz ("mapu") rodoslovlja obitelji Zrinski, koji, otišnut na zasebnoj listi velikoga formata, dolazi kao prilog *Kolendaru*.

U narednoj rubrici okupljen je niz tekstova posvećenih mnogim drugim značajnim obljetnicama poput, primjerice, 200. godišnjice objelodanjanja znamenite rasprave *Reč domovini od hasnovitosti pisanja vu domorodnom jeziku* Antuna Mihanovića (na koju se osvrće akademik Stjepan Damjanović), 50. obljetnice krapinskoga Festivala kajkavskih popevki (o kojoj piše Željko Slunjski) i 15. godišnjice osnutka i djelovanja čakovečke Zrinske garde (na koju podsjeća Bojan Kocijan). Slijede tekstovi u kojima su se autori pozabavili raznovrsnim povijesnim temama, većinom dosad slabije poznatim pojedinostima iz prošlosti Čakovca i njegove okolice (Josip Črep tako, primjerice, piše o povijesti poštanske djelatnosti u Međimurju, a Ivan Leček-Vratišinski o počecima eksploatacije nafte u sjevernoj Hrvatskoj), dok se u čak šesnaest članaka iduće rubrike – "Ljudi, događaji, sudbine" – donose jezgroviti osvrti na kreativna postignuća mnogih naših znamenitih kulturnih djelatnika (npr. pjesnika Ivana Goluba i Zvonimira Baloga, akademskog kipara Josipa Fluksija i dr.) i važne događaje koji su ostavili dubok trag u povijesti Međimurja i čitave Hrvatske.

U odjeljku pod naslovom "Prirodoslovne teme" Franjo Martinez piše o budućnosti proizvodnje ekološke (tzv. "zdrave") hrane, a od četiri iznimno zanimljiva folkloristička teksta svakako valja izdvojiti onaj vlč. Josipa Jankovića, koji donosi više od stotinu hrvatskih i stranih poslovice u kojima se pojavljuju motivi

crkve, mise i svećenika. Rubrika "Putositnice" rezervirana je za kratke putopise Martina Lukavečkog i Ivice Jembriha-Cobovičkog, potom slijedi nekolicina prikaza kulturnih događanja i najnovijih domaćih književnih naslova, dok iz rubrike "In memoriam" posebno treba istaknuti dirljivo prisjećanje na književni rad nedavno preminuloga pjesnika, prozaika, scenarista i urednika Paje Kanižaja (1939. – 2015.). Ovogodišnji *Kolendar* zaključuje tridesetak žanrovski različitih literarnih priloga (pjesničkih, proznih, pa čak i dramskih) na kajkavskom narječju – što onih već afirmiranih književnika, što onih talentiranih mladih autora, koje je na pisanje potaknuo hvalevrijedan književni natječaj za učenike osnovnih i srednjih škola Međimurske županije što ga je prošle godine raspisao čakovečki Ogranak Matice hrvatske.

Iako je svojom zborničkom formom sasvim na tragu nekadašnjih kajkavskih pučkih kalendara, *Hrvatski kajkavski kolendar 2016.* dosljednom stručnošću u pristupu najrazličitijim društvenim i kulturnim temama istodobno predstavlja i važnu prekretnicu u, još i danas čitateljima privlačnoj, kalendarskoj produkciji. Ispunjavajući kalendarski imperativ sadržajne raznolikosti, *Kolendar* se s vremenom prometenno u jednog od najpouzdanijih čuvara kajkavske jezične baštine, ustrajnog poticatelja povijesnoga i društvenog (pri)sjećanja te promotora zavičajnoga književnog stvaralaštva, čime – svake godine iznova – daje vrijedan doprinos hrvatskoj kulturi u cjelini. Štoviše, riječ je o jedinom glasilu takvoga tipa u čitavoj (sjeverozapadnoj) Hrvatskoj, koje važnošću u njemu zastupljenih sadržaja i neupitnom kvalitetom njihove obrade potvrđuje da mu je mjesto uz bok našim najcjenjenijim (stručnim) periodičkim publikacijama. U prilog tomu definitivno bi trebao ići i gotovo četvrtstoljetni kontinuitet njegova izlaženja, koji bjelodano dokazuje da je *Hrvatski kajkavski kolendar* među čitateljima i suradnicima prepoznat i prihvaćen kao dobra tradicija što ju iz godine u godinu ima smisla nastavljati.

Vanja Budišćak